

Nederlandse exportvooruitzichten 1992-2000

Op verzoek van de Exportbevorderingsdienst van het Ministerie van Economische Zaken, heeft het Zwitserse bureau Prognos een studie verricht naar de Nederlandse exportvooruitzichten op de EG-markt na 1992. Zoals de titel van het in oktober uitgekomen rapport¹ al doet vermoeden, zijn de opstellers hiervan niet erg optimistisch over de toekomst van de Nederlandse uitvoer naar onze belangrijkste afzetmarkten. Geconcludeerd wordt namelijk dat het Nederlandse bedrijfsleven de slag om de markten in de Europese Gemeenschap dreigt te verliezen. Deze vrees is gebaseerd op twee ontwikkelingen die men ziet aankomen.

In de eerste plaats is er het feit van de sterke oriëntatie van de Nederlandse export op de markten van onze buurlanden, terwijl het rapport juist voor deze landen een geringere economische groei verwacht dan in de andere EG-landen (met name de nieuwe lidstaten in Zuid-Europa). In de tweede plaats voorziet men een voortzetting van het terreinverlies op de markten van onze belangrijkste afzetlanden, West-Duitsland en België, omdat de tragere economische groei in die landen vooral tot toenemende concurrentie van de binnenlandse industrie zal leiden.

Of de geuite zorg terecht is kan naar mijn mening uit de onderhavige studie niet worden afgeleid. De daarin gebezigde argumentatie acht ik zeer aanvechtbaar, terwijl de gegeven statistische analyses ernstige onvolkomenheden vertonen. Bij de kwalitatieve aspecten van het rapport kunnen de volgende kanttekeningen worden gemaakt.

Ten onrechte wordt gesteld dat de sterkere oriëntatie van de Nederlandse export op de markten van nabij gelegen landen als West-Duitsland en België, in samenhang met de aangenomen tragere economische groei in die landen in de jaren negentig, nadelig zou zijn voor de Nederlandse export in die jaren. Hierbij valt op te merken dat de 'eenzijdige' spreiding van de uitvoer voor een klein land als Nederland normaal is en dat het niet relevant is hoe de uitvoer naar verder gelegen landen zich verhoudt tot die naar de buurlanden; essentieel is hoe die 'verre' export zich verhoudt tot de nationale productie. In

dat opzicht blijkt de Nederlandse uitvoer naar landen met een veronderstelde snellere economische groei gunstig af te steken bij die van de concurrenten in de EG².

Het valt niet in te zien waarom op de markten van landen met een lagere groei vooral de concurrentie door binnenlandse producenten zal toenemen. Een tragere groei in die landen impliceert namelijk een kleinere produktiviteitsstijging en dus een zwakkere concurrentiepositie.

Het is niet juist om, zoals gesuggereerd wordt, het in de jaren 1975-1986 opgetreden Nederlandse marktverlies toe te schrijven aan de in het voorafgaande punt genoemde factor en de toegenomen integratie in het kader van de EG (blz. 60). De hoofdoorzaak van het relatief achterblijven van de Nederlandse export in die jaren ligt namelijk zoals bekend in de sterkere kostenstijging (tot in het begin van de jaren tachtig) dan in het buitenland. Het hanteren van dezelfde argumentatie ten aanzien van de jaren negentig betekent dat men in feite de ongunstige ontwikkeling uit de jaren zeventig extrapoleert.

Het is uiteraard niet juist een mutatie in het aandeel van de invoer in een land in verband te brengen met de concurrentiepositie van het importerende land zelf, zoals meermalen gebeurt.

Bij de uitgevoerde analyses is geen rekening gehouden met de belangrijke handelsverschuivingen (trade diversion) die in de beschouwde periode tussen EG- en EVA-landen is opgetreden, noch met de effecten van de toetreding van het VK, Denemarken en Ierland tot de EG in 1973.

In het algemeen maakt het commentaar bij de gegeven cijferopstellingen over de Nederlandse marktpositie een oppervlakkige en soms zelfs een triviale indruk. Ter illustratie hiervan een enkel, niet onvermakelijk, voorbeeld. Branche: Papier und Papierindustrie, blz. 3, punt (7):

"Der Bedarf an Hygienepapier könnte angesichts eher stagnierender Bevölkerungszahlen in den EG-Mitgliedstaaten, speziell den hochindustrialisierten Partnerstaaten Sättigungstendenzen aufweisen. Die Erfahrung zeigt

allerdings, dass parallel mit der Wohlstandssteigerung auch der pro-Kopf-Verbrauch sukzessive mitsteigt.

Ten aanzien van de gegeven kwantitatieve analyses kunnen de volgende kritische opmerkingen worden geplaatst.

Het onderzoek beperkt zich tot enkele industrietakken, er is onder meer geen aandacht besteed aan de sectoren chemie, elektrische machines, ijzer en staal, voedings- en genotmiddelen, hout, keramiek, glas, leder en rubber.

Het is niet duidelijk waarop de diverse gegeven groeiprognoses zijn gebaseerd. De veronderstelde snellere produktiestijging in het VK, vergeleken met de andere grote EG-landen, roept vraagtekens op omdat aannemelijk is dat de recente hogere groei van tijdelijke aard is.

De cijfers die zijn vermeld voor de handel in de sectoren 'Textilien' en 'Bekleidung' zijn volledig fout. Voor eerstgenoemde categorie zijn de cijfers voor textielgrondstoffen gegeven, voor laatstgenoemde de gegevens die betrekking hebben op garens en weefsels. De op blz. 15 getrokken conclusie, dat de Nederlandse exportpositie voor 'Textilien' gehandhaafd kon blijven is dan ook volsterkt onjuist. De onderzoekers hadden zelf toch moeten merken dat het gehanteerde cijfermateriaal niet correct kon zijn.

In tabel 4, blz. 19, van de sector 'Spezialmaschinen' staat voor het Franse aandeel op de Belgische markt 30,1 dit moet 20,1 zijn. (N.B. niet alle cijfers zijn op juistheid gecontroleerd.)

Samenvattend dient vastgesteld dat het rapport zijn prijs (f 300!) niet waard is. Men kan zich overigens afvragen of er überhaupt behoefte is aan dergelijke toekomstverkenningen, die op zijn best niet meer plegen te zijn dan extrapolaties van bestaande tendensen en ontwikkelingen.

F.J. Clavaux

1. Bureau Prognos, *Wirtschaftsentwicklung in den EG-Mitgliedstaaten, Härtere Bedingungen für Niederländische Exporteure?*, 1988.

2. Zie ook F.J. Clavaux, *De factor afstand in de internationale handel*, ESB, 14 december 1977.